

Oude Kerk, 21 april 2024

Derde zondag na Pasen. Schrift en Tafel.

ds. Johan Meijer

gelezen: Ezechiël 34: 1-10 en Johannes 10: 11-16

titel: Roepingenzondag

Overdenking

*Gemeente van de Opgestane Heer Jezus Christus,
lieve mensen van God*

‘PKN zoekt nieuwe wegen om de lege kansels weer bezet te krijgen.’ ‘Predikantentekort’, van de redactie religie&filosofie van Lodewijk Dros. Ik citeer uit Dagblad Trouw van afgelopen woensdag.

‘De Protestantse Kerk in Nederland (PKN) krimpt, maar het aantal predikanten neemt nog sneller af. Binnen tien jaar gaat de helft van hen met pensioen (‘emeritaat’). De opvallende vacatures zijn voor veel kerken lastig te vervullen. Het aantal studenten aan de opleiding voor predikanten aan de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) neemt af. Ook wijken studenten uit naar orthodoxere theologieopleidingen in Apeldoorn en Leuven. Aanstaaende zondag heeft de kerk voor het eerst een landelijke ‘roepingenzondag’ uitgeroepen. Dan brengt ze de mogelijkheid om dominee te worden extra onder de aandacht. Het idee komt van twee predikanten uit Dwingeloo en Hulshorst die het vorig jaar introduceerden. De landelijke PKN heeft dat nu overgenomen. Het fenomeen is niet nieuw. De rooms-katholieke kerk kent het al heel lang’. Einde citaat.

Op het 25jarig huwelijksfeestje van een van mijn zussen en zwagers sprak ik een vriendin en collega van het Leger des Heils over de roepingenzondag. Dat doen wij al jaren zegt ze, ik weet niet beter dan dat het er is.

Voor ons dus nieuw. En voor mij op z’n minst onwennig. Toen een aantal maanden geleden bekend werd dat op 21 april 2024 roepingenzondag zou zijn, keek ik meteen in m’n agenda. Voorgaan in de Oude Kerk, in eigen huis. Wat moet ik er mee aan?

Ik legde het voor in een vergadering van collega’s kerkelijke werkers en predikanten uit de regio, het was hier in de Potkaamp. Heel voorzichtig: wie gaat er nog meer voor op 21 april? Ik bleek ongeveer de enige, nou moet ik zeggen dat de groep ook niet zo groot was.

Misschien wel mooi om te vertellen dat na de zomer onze werkgemeenschap van en rond Hengelo samen zal gaan met onze naburige werkgemeenschap van en vlak rond Enschede. Dat is méér dan uit nood geboren, het is een vreugde om elkaar te leren kennen, en om meer verbinding te hebben met hetzelfde gebied dat al enige tijd de Ring Enschede vormt, de vroegere classis Enschede.

Terug naar de vraag wie er nog meer voor zou gaan. En onderliggend: hoe ga je om met een roepingenzondag? We kregen een levendig en mooi gesprek over onze eigen roepingservaringen, al dan niet gepaard gaand met een aanwijsbaar moment in ons leven. Nu heb ik zelf in het verleden meerdere malen daarover gesproken, ook in kerkdiensten hier, zoals op de zondag van de Eenheid in januari 2017 toen het exact 25 jaar na mijn eigen roepingservaring was.

Wat te doen? Bidden om meer predikanten, kerkelijke werkers? Dus om meer studenten? En dan na een aantal jaren het resultaat meten? Het effect, zo je wilt: het succes van een roepingenzondag? Een andere gast op het bruiloftsfeest zei: en ga je het dan ook hebben over het lerarentekort en het schrijnend tekort in de zorg? En wat nu als velen massaal kiezen voor predikantschap en kerkelijk werker zijn, is dat niet egoïstisch ten opzichte van andere gebieden waar een groot tekort is? Verhef je het ambt van predikant, de functie van kerkelijk werker dan niet boven andere? En ouderlingen, diakenen, kerkelijke vrijwilligers dan? Dat schrijnende tekort, is dat dan ondergeschikt? Het kwam er een beetje fel uit bij de bruiloftsgast, maar het raakte wel precies mijn eigen verlegenheid met de roepingenzondag, als die exclusief over predikanten en kerkelijke werkers zou gaan.

En dan nog iets en dat zeker ook uit eigen doorleefde ervaring. Studeren is niet simpel, het kan zwaar zijn, loodzwaar zelfs. Vooral omdat je er voortdurend bij aanstaat, bij al die wezenlijke en grote levenskwesaties, al wat je voortdurend bezig houdt. 'Ik zou best dominee willen worden, maar ik ben geen studerend type, dus dat wordt 'm niet', zei laatst iemand tegen me. Ook die uitspraak neem ik al een tijdje mee, en deel ik nu ook met jullie hier.

Het was natuurlijk een bewuste keuze om deze zondag te kiezen, deze zondag van de Goede Herder. Deze zondag dat de lezingen uit Ezechiël en Johannes gaan over herderschap. In Ezechiël met de triade over slecht herderschap en het verkwanselen van de kudde en in Johannes met een zogeheten 'Ik-woord' van Jezus, 'Ik ben de Goede Herder'. De Pastorale zondag midden in de Paastijd zou je kunnen zeggen, een ideale roepingenzondag. Maar Pastorale is niet hetzelfde als liefelijk, de Bijbelse thematiek van het herderschap is uitermate kritisch en fel, vooral in Ezechiël 34, dat liegt er niet om. 'Wee de herders van Israël!' 'De herders weiden zichzelf.' 'Zo heeft gezegd mijn Heer, de ENE, zie, hier ben ik tégen die herders, terugvragen zal ik mijn wolvee uit hun hand en ik zal ze laten ophouden met het weiden van een kudde, zij zullen niet langer herder zijn, zij die zichzelf weiden, ik zal mijn wolvee redden uit hun mond en zij zullen niet langer hun eten wezen!'

Dat is geen zoete kost voor deze zondag. Het is geen zoete kost voor leiders die in hun waanzinnige machtswellust hun mensen, hun volk totaal vergeten. Het is geen zoete kost voor leiders van toen en leiders van nu. Het criterium voor goed herderschap wordt klip en klaar geschilderd in het contrast van slecht herderschap. En dat gaat dwars door alles heen. Dus niet: met uitzondering van de herders van het huidig Israël, omdat Israël een heilige status heeft en bescherming verdient. En dus niet: de ene partij alleen maar slecht en de andere alleen maar goed. Nee! Allen die het recht met voeten treden, allen die mensenrechten schenden, allen die hun verantwoordelijkheid misbruiken, wee hen! En in Ezechiël moeten de herders van Israël het met nadruk ontgelden, alsof de profeet bij monde van de Eeuwige zeggen wil: Jullie, uitgerekend jullie die mijn Thora hebben ontvangen, die

met mijn Profeten leven, jullie zouden toch beter moeten weten, jullie proeftuin van het heil?

De roepingenzondag van de Protestantse Kerk in Nederland wordt overschaduwd door een conflict binnen de kerk, dat recent oplaaide, een conflict over Israël. Een oorlog over de oorlog zou je kunnen zeggen. Het gaat over al dan niet loyaliteit aan het huidige Israël, over de noodzaak om als Christen het huidige Israël moreel en met gebed te steunen, vanwege haar heilige status als volk van God. Maar past vanuit de profetie van Ezechiël gedacht niet een kritische houding tegen al wat zich herder noemt, misschien wel vooral als men het aangeduid wordt als volk van God? Gaat het niet om mensenrechten überhaupt? Om een mensenleven hoe dan ook? Om geschonden mensenrechten hoe dan ook? Gaat het in het Evangelie niet over een Goede Herder voor alle schepselen? Aan welke zijde van een grens, ook een landsgrens zij zich ook maar bevinden?

Mocht iemand zich op welke wijze dan ook aangesproken weten door de de Thora, de Profeten of het Evangelie, dan toch om liefde te verkondigen voor al wat door God geschapen is. En dat in alle veelkleurigheid van de regenboog! Mocht iemand zich op welke wijze dan ook geroepen weten om iets met de Bijbelse Boodschap te doen, dan is het toch om dát uit te dragen in woord en daad? Dat gerechtigheid onze opdracht is, dat gelijkwaardigheid onze grond moet zijn, dat geen mensenkind minder of meer is dan een ander mensenkind?

Een roepingenzondag zou moeten gaan over meer verzet tegen gevestigde orden, vastgeroeste patronen, om het blindelings achter mooipraters aan te lopen, en lafhartig dan toch maar mee te doen in het discrimineren van welk medeschepsel dan ook! Maar door ook uitermate kritisch en alert te zijn. De ogen goed open voor kwalijke invloeden, ook en misschien wel vooral als ze religieus gekleurd zijn. De ogen meer dan open ook voor zelfkritiek. We kunnen kwalijke patronen aanwijzen bij anderen, maar spannender is het om zelfonderzoek te doen. Om de kwalijke patronen in onszelf onder ogen te zien.

Bij een avond Zinvol ontmoeten ging het afgelopen donderdag over het zogeheten gevoelsorkest. Het ontdekken welke emoties en drijfveren er in ons zijn en welke de overhand hebben en welke misschien wel de dirigent zijn over ons totale orkest. Het was een open en eerlijke benadering om bloot te leggen wat er allemaal in ons omgaat en wat ons zoal drijft. Het was ook confronterend. Want soms is het een slechte herder die ons van binnenuit leidt. Bijvoorbeeld: een verzuurde, een verbitterde, eentje die alleen maar van klagen weet, en alleen maar negatief doet. Willen we het herderschap aan de orde stellen, dan misschien eerst eens luisteren naar stemmen in onszelf. Naar de schreeuwers of de zeurders, of de slaapbedervers in onszelf, mijzelf inclusief, o beslist! En wie weet fluistert daar een andere stem. Die schreeuwt niet, die roept niet, maar nodigt uit. Die nodigt met zachte kracht uit om tekenen van gerechtigheid te zien, sporen van de Levende, de Goede Herder. En ze niet alleen te leren zien, maar er ook voor te gaan staan en ze in welke vorm dan ook uit te dragen in het leven dat jou gegeven is, bij de mensen die op jouw pad zijn, of bij nieuwe mensen die op je pad gebracht worden.

Het is geen schreeuwer die je roept, het is de stem van een zacht suizen, een frisse bries, die je laat weten dat je Verlosser leeft en in jou leven wil. Amen